

Wstęp	13
I. Życie i działalność Oswalda von Nell-Breuninga na tle społeczno-politycznym i gospodarczym	27
1. Oswald von Nell-Breuning – życie i działalność	27
1.1. Członek Rady Naukowej Federalnego Ministerstwa Gospodarki	34
1.2. Oddziaływanie na kształt życia społeczno-gospodarczego	37
2. Tło społeczno-polityczne powstania społecznej gospodarki rynkowej	39
2.1. Kontekst społeczno-polityczny	39
2.2. Propozycje ustroju dla powojennych Niemiec	43
2.2.1. Rozwiązania socjalistyczne – chrześcijański socjalizm	43
2.2.2. Szkoła fryburska – neoliberalizm a społeczna gospodarka rynkowa	47
2.2.3. Rola aliantów – pragmatyzm Nell-Breuninga	52
II. Podstawy koncepcji ładu społeczno-gospodarczego w ujęciu Oswalda von Nell-Breuninga	55
1. Wolność i sprawiedliwość – podstawowe wartości społecznej gospodarki rynkowej	55
2. Ład społeczny	78
2.1. Koncepcja człowieka	83
2.2. Współzależność porządku społecznego, politycznego i gospodarczego ..	87
3. <i>Sociologicum</i>	92
3.1. Rodzina	96
3.1.1. Rodzina w „skomercjalizowanym społeczeństwie”	98
3.1.2. Społeczno-ekonomiczna funkcja rodziny	101
3.2. Państwo	104
3.2.1. Relacja między państwem a społeczeństwem	106
3.2.2. Państwo prawa – państwo dobrobytu – państwo zaopatrzeniowe	110

3.2.2.1. Państwo podatków	115
3.2.3. Państwo pomocnicze	116
3.2.4. Struktury pośrednie – społeczności wolne	120
4. <i>Politicum</i>	123
4.1. Nadrzędny charakter polityki społecznej	124
4.2. Polityka socjalna a polityka gospodarcza	127
5. <i>Oeconomicum</i>	137
5.1. Definicje gospodarki	138
5.2. Jaka gospodarka rynkowa?	140
5.2.1. Rynek	140
5.2.2. Model doskonałej konkurencji	142
5.2.2.1. Wolna konkurencja	142
5.2.3. Krytyka modelu doskonałej konkurencji	144
5.2.4. Czysta gospodarka rynkowa	149
5.2.4.1. Ograniczenia realnego działania czystej gospodarki rynkowej	150
5.2.4.2. Zdolność wolnego rynku do określenia i realizacji celu materialnego gospodarki	152
5.2.4.3. Wolny rynek a demokracja	155
5.2.4.4. Wolny rynek albo plan – fałszywa alternatywa	157
5.2.4.4.1. Powiązanie wolnego rynku z gospodarką sterowaną	162
5.3. Społeczna gospodarka rynkowa	164
5.3.1. Znaczenie moralności w gospodarce	171
5.3.2. Prawo jako instrument kształtowania ładu	175
5.3.3. Mechanizmy sterowania zgodne z rynkiem	178
5.3.3.1. Kontrola monopolii	178
5.3.3.1.1. Kartele – monopolizacja czy wolny rynek? . . .	179
5.4. „Rzeczywiście społeczna gospodarka rynkowa”	181
5.4.1. „Społecznie utemperowany kapitalizm”	182
5.5. Możliwości zmian i ich kierunek	186
III. Szerokie upowszechnienie własności	191
1. Własność	191
2. Społeczno-gospodarcze uwarunkowania idei szerokiego upowszechnienia własności	194
3. Upowszechnienie własności produkcyjnej	197
3.1. Funkcje własności prywatnej	198
3.1.1. Funkcja zysków i dochodów	198
3.1.2. Funkcja zabezpieczeniowa	199
3.1.3. Funkcja dysponowania (wolnościowa)	200
3.1.4. Funkcja integracyjna (stabilizacyjna)	202
4. Własność jako władza ustrojowa	204
4.1. Tworzenie majątku pracowniczego	207

4.1.1. Cele tworzenia majątku	208
4.2. Zysk przedsiębiorcy głównym źródłem tworzenia własności produkcyjnej	210
5. „Płaca inwestycyjna” – droga do szerokiego upowszechnienia własności ..	218
5.1. Dochód a tworzenie kapitału	221
5.2. Dyskusja o modelu płacy inwestycyjnej	224
5.2.1. Wolność a płaca inwestycyjna	224
5.2.2. Kumulacja ryzyka po stronie pracowników zagrożeniem bezpieczeństwa socjalnego?	226
IV. Koncepcja współdecydowania	229
1. Określenie współdecydowania	229
2. Przedsiębiorstwo a współdecydowanie	230
2.1. Koncepcja przedsiębiorstwa jako społeczności	230
2.2. Trójbiegunowy model przedsiębiorstwa	234
3. Własność a władza dysponowania	238
4. Zakres współdecydowania i jego modele	241
4.1. Granice współdecydowania	241
4.2. Model współdecydowania partnerskiego	243
4.3. Model konstytucji przedsiębiorstwa	245
4.3.1. Organy przedsiębiorstwa	249
4.3.1.1. Rada przedsiębiorstwa	250
4.3.1.2. Niezależność działania przedsiębiorcy	251
4.3.1.3. Zgromadzenie przedsiębiorstwa	252
4.3.1.4. Właściciel majątku przedsiębiorstwa	252
5. Współdecydowanie jako element ładu społeczno-gospodarczego – dyskusja z krytyką liberalną i lewicową	253
5.1. Współdecydowanie a własność prywatna	258
5.2. Współdecydowanie a system taryfowy	260
5.3. Relacja współdecydowania i szerokiego upowszechnienia własności ..	261
V. Związki zawodowe jako czynnik ładu	263
1. Rola związków zawodowych	265
2. Ewolucja związków zawodowych od „klasycznych” do „umocnionych” ...	269
2.1. Jednolite związki zawodowe	276
2.2. Związki zawodowe jako ruch kulturowy	280
3. Demokracja wewnętrzna związków zawodowych	282
4. Postulat zmiany paradygmatu działania związków zawodowych	285
4.1. Partnerstwo społeczne	287
5. Tożsamość związków zawodowych w kontekście współdecydowania	292
5.1. Praca najemna	293
6. Związki zawodowe jako czynnik władzy w gospodarce	295
6.1. Władza ekonomiczna związków zawodowych	295
6.1.1. Preferowany instrument władzy związków zawodowych	297

6.2. Władza polityczna związków zawodowych	300
6.2.1. Strajk jako środek oddziaływania związków zawodowych	302
6.2.1.1. Typologia strajków	305
Zakończenie	309
Summary	315
Zusammenfassung	319
Bibliografia	323
Indeks	355